

Turbuly Lilla

(Kör)beszólós körmagyar

Az **RS9** Színház Folyóügy című előadásáról

Miért járunk színházba, és mit szeretnénk ott látni? Egy színházról szóló beszélgetéssorozat kapcsán azt tapasztaltam, hogy a beszélgetésekre eljött rendszeres vagy alkalmi színházba járók válasza többnyire az volt, hogy szórakozni, kikapcsolódni szeretnének, elmenekülni a hétköznapiak elől. Mindezt elsősorban zenés előadásoktól remélték a megszólalók, kortárs színdaraboktól a legkevésbé sem. A bejátszott részletekből azonban a legnagyobb sikert mindenhol az egri Gárdonyi Géza Színház *Csörgess meg!* című előadásának jelenetei aratták. Pedig kortárs darab, amelyben rólunk, a (mobiltelefon által sok szempontból megváltozott) hétköznapijainkról van szó; és miközben egyik vagy másik szereplőben, jelenetben magunkra, környezetünkre ismerünk, nevezhetünk, amennyit csak bírunk. (Az előadást színházban már nem játsszák, de a youtube-on megtekinthető.)

Vagyis egyáltalán nem lehetetlen vállalkozás kortárs darabban úgy szórakoztatni, hogy az ne tét nélküli bohózat legyen, hanem a minket körülvevő világgal és önmagunkkal szembesítő tükörként is működjön. Ilyen előadás a *Folyóügy* is. Csupa olyan jelenetből áll össze, amelyekkel mindenki találkozhatott már, csupa „a téma az utcán hever” sztoriból, és úgy tudom, Braun Barnának valóban egy ilyen, a facebookra gyorsan ki is posztolt apró történet adta az ötletet a darab megírásához. Egy bolti vásárlás, ahol az előtte fizető wellness veknijét kb. húsz perc alatt sikerült beazonosítania és gépbe ütnie a pénztárosnak. Ez a jelenet aztán némi átírással be is került az előadásba.

A jelenetek közötti összekötő szál a Jászberényi Gábor által alakított call centeres férfi, Markó jelenti, aki a darab szereplőit hívogatja folyamatosan. Jó, hogy nem derül ki, pontosan mivel is foglalkozik a cége, az a bizonyos Intrum Mundi Kft., elég, hogy mind-

annyian ismerjük az ilyen hívások automatizmusait, mint például a „minőségbiztosítási okokból a beszélgetést rögzítjük” szöveget. Korunk hasonló mantrája ez, mint egy generációval korábban – ha már folyóügyek – a „hajóvonták találkozása tilos” a kívánságműsor előtti vízállásjelentésben.

Mindennapi ügyeink intézésük módját, a technikát tekintve változnak ugyan, de hogy folyamatosan kísérik-nehezítik életünket, az örök. Ahogy nem nagyon akar változni a hivatal és a kisember kapcsolata sem, legyen szó jegyellenőről a buszon, ügyintézőről a bankban vagy a postán.

A darab helyszínei, ahol a telefon valakinek a zsebében, táskájában felcsörög, jellegzetes városi helyek: busz, taxi, posta. A vidéket egy idős, a városban nehezen tájékozódó néni képviseli. Típusokat látunk, egyes korosztályok (harmincasok, ötvenesek), társadalmi csoportok (kismamák, hivatali alkalmazottak) képviselőit. Nem mélyanalízis a cél, hanem pillanatképek felmutatása, a mai Budapest jellegzetes figuráinak, élethelyzeteinek fel-fűzése, hogy lássuk, kiad-e valami egészet a sok apró mozaik.

Vannak karakterek, amelyek több jelenetben is feltűnnek, képletesen és valóságosan is „végigutazzák” az előadást, mint az Ügyetlen fiú (Makray Gábor), aki call centeresnek jelentkezne, de rosszul sikerül a próbabeosztása, így taxiba ül, majd vonatra száll, és közben más visszatérő szereplőkkel találkozik, például az ugyancsak több jelenetben is feltűnő falusi néniével (Málnai Zsuzsanna). Más karakterek csak egy-egy jelenet erejéig bukkannak fel. A színészek (a főszereplő, Markó kivételével) több szerepben is megmutatkoznak.

A folyton változó helyszíneket díszlet nélkül, egy, az RS9 Színház szerény technikai lehetőségeihez igazodó „forgószínpaddal”, lényegében egy forgatható, fekete paravánnal jelzik. Csáki Rita rendezése – eltérve a realiztikusabb közeget leíró szerzői utasításoktól – a nézők képzeletére hagyatkozik, és az eszköztelenségből teremt erényt: a színészek játsszák el a kicsengő vagy foglaltat jelző telefonokat is. A karakterváltásokat azonban a jelmezekkel (egy kendővel vagy éppen egy kalauzskabáttal) egyértelműen jelzik. Ez a realitástól elemelt megközelítés jól passzol a néhol abszurdhoz közelítő játékmódhoz. Így a konkrét napi tapasztalatainknál többet látunk a színpadon, a jelenetekből valóban összeáll valamiféle összkép: egy inkompetens társadalom képe, ahol senki sem azzal foglalkozik, ami a dolga lenne, ahhoz legtöbbször nem is ért. A más dolgához annál inkább, legalábbis a saját véleménye szerint, de ha közbeavatkozik, még véletlenül sem a jóindulat vezérli. Az utca, a köztér megtelik feszültséggel, agresszióval. Minden nevetés ellenére kesernyés ez az összkép.

A rendezés sokat bíz a színészekre. Ritmusérzékük, összjátékuk elengedhetetlen feltétele annak, hogy az előadás jól működjön. Külön ki kell emelni Mérai Katalint, akit sajnálatosan keveset láthatunk színpadon (a Barátok közt című televíziós sorozat egyik főszereplője hosszú évek óta). Legutóbb a híres kabaré énekesnő, Vidor Ferike szerepében láttam az Őnagysága kabaréja című előadásban, és mind énekhangjával, mind színészi játékával igen jó benyomást tett. Most az okostelefonos jegyellenőrzést nem értő kalauznő szerepében az előadás egyik legjobb jelenetét köszönhetjük neki. Kathy Zsolt pedig taxisofőrként remekel. Monológja egy káromkodásfolyam, amelybe közbeszúr-

tak néhány nyomdafestéket tűrő mondatot, azonban mindezt sikerül úgy elmondania, hogy minden egyes négybetűs szó a karakterhez tartozónak érződik, és a monológ végére úgy érezzük, személyes ismerősünk ez a taxis az elrontott családi életével, nagyot mondó kisémberségével együtt. Jászberényi Gábor mostanában nagyon sokat játszik, egyik bemutatója követi a másikat, és mindig megbízható színvonalon jeleníti meg a karakterét, miközben voltaképpen mindig ugyanazt a Jászberényi Gábort látjuk a színpadon, valószínűleg ezt hívják önazonos játéknak.

A *Folyóügy* (és ez is benne van a címében, de a *#magyarvalóság egy felvonásban* alcím is ezt jelzi) Zeitstück, egy meghatározott korszakhoz kötődő színdarab. Harminc évvel ezelőtt még nem voltak call centerek, és talán húsz

év múlva se lesznek, és a wellness veknik helyett is kitalálnak valami mást. De ami ezeknél a külsőségeknél sokkal fontosabb: mi magunk is változunk, változnak a viszonyulásaink, és talán az is, ahogy a folyamatos jelenben folyó ügyeinket rendezzük. Ezért aztán nem is lenne baj, ha az a tükörcép, ami az előadásból kirajzolódik, egy-két évtized alatt érvényét veszítené. Addig meg ne vessünk magunkon a színházban, aztán ha kimegyünk az utcára, talán egy kicsit másként szólunk a buszon mellettünk ülőhöz, a telefonos közvélemény-kutatóhoz vagy a postáshoz. És akkor talán ő is másként szól hozzánk.

Braun Barna: Folyóügy

Rendezte: Csáki Rita

RS9 Színház, 2017. december 6.

Tóth László

Barokk-kori insomnia? Goldberg-variációk

Johann Sebastian Bach Goldberg-variációk szöveg és zenében címmel Kovács Sándor zenetörténész és Borbély László zongoraművész előadása hangzott el 2017. november 25-én este Zalaegerszegen, a Városi Hangverseny- és Kiállítóteremben. Az est első felében a Bartók Rádióból jól ismert zenetudós, a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára, Kovács Sándor beszélt a műről, miközben néhány részletet saját maga, néhányat Borbély László illusztrált zongorán. Kovács Sándor maga is zongoraművészként indult, és ő is sokszor játszotta Bach e remekművét. Előadásán ez érezhető volt, a sorok közt hallani lehetett a szerző és a mű iránti rajongását és tiszteletét. A muzikológus és a mű közti ritka szoros kapcsolat meghatározta az előadás felépítését.

A mű keletkezése kapcsán számos kérdés felmerül, melyeket talán csak jó ízlés-

sel, ráérzéssel lehet megválaszolni, biztos tények hiányában. Johann Nepomuk Forkel az 1802-ben megjelent Bach életrajzában például a következőket írja: „Ezt a művet az egykori orosz nagykövet, a művészszerető Hermann Carl von Keyserling gróf kívánságára komponálta, akit a drezdai udvarban ismert meg. 1741 táján a gróf sokszor tartózkodott Lipcsében. Szolgái között volt egy tehetséges fiatal csembalista, Johann Gottlieb Goldberg – Wilhelm Friedemann Bachnak, később magának Johann Sebastiannak a tanítványa. A gróf sokat betegeskedett, és ilyenkor nem tudott aludni. A nála lakó Goldbergnek a szomszéd szobájában kellett tölteni az éjszakát, és álmatlansága óráiban a grófnak muzsikálnia. Egy alkalommal a gróf Bachtól Goldberg számára néhány – szelíd és mégis élénk – zenedarabot rendelt, hogy kicsit felvidítsák őt álmatlan éjszakáin. Bach úgy gondolta, a gróf kívánságának leginkább a variációs művel tehetne